వీర ముష్టి

పేరులో ఉన్నట్లుగా ధైర్య (వీర) సాహసాలు ప్రదర్శిస్తూ శారీరకమైన విన్యాసాలు చేస్తూ జీవనం సాగించేవారు వీరముష్టివారు. వీరు కత్తిసాము, కర్రసాములను, డప్పు, వీరణము వాయిద్యములతో ప్రదర్శిస్తూవుంటారు. బల్లాలను శారీరక భాగాల్లోకి గ్రుచ్చుకొని భయంకరమైన ప్రదర్శనలిస్తూ ఉంటారు. తలమీద, పొట్టమీద కొబ్బరికాయలు, అరటిపళ్లు పెట్టుకొని కత్తితో చీల్చటం వంటి విన్యాసములు చేస్తూవుంటారు. వీరు కన్యక కథను చెబుతుంటారు. కన్యక కథక సంబంధించి వీర ముష్టివారి గురించి ఒక కథ ఉంది. ఆ కథ :

కన్యక వైశ్యకులములో శ్రీ కుసుమ శ్రేష్టి, శ్రీమతి కుసుమ బాయిలకు జన్మించినది. ఆ దేశరాజైన విష్ణువర్ధనుడు కన్యకను చూసి ఆమెను వివాహమాడాలని నిర్ణయించుకుంటాడు. రాజు స్త్రీలోలుడగుట వల్ల కన్యక తల్లి తండ్రులు మరియు వైశ్యకులమువారు ఆ పెళ్లికి ఒప్పకొనరు. ఈ విషయము తెలిసిన రాజు కన్యక తల్లి తండ్రిని వైశ్యకులమువారిని తన వివాహమునకు ఒప్ప కొననిచో, విపరీత పరిణామాలు ఉండునని హెచ్చరించి కన్యకను బలవంతముగా వివాహమాడటానికి రాజుబయలుదేరుతాడు. ఈ విషయము తెలిసి వీరముష్టివారు రాజుకు ఇష్టమయిన ముష్టియుద్ధములను అడుగు అడుగునా రాజువచ్చేత్రోవలో ఏర్పాటు చేసి రాజురాకను జాప్యంచేయకలుగుతారు. ఈ లోగా అగ్నిగుండం పేర్చుకొని కన్యక ఆత్మాహుతి చేసుకుంటుంది. ఆమె చనిపోతూ రాజురాకను ఆలస్యముచేసి తన కుటుంబము మరియు కులమువారి గౌరవము కాపాడినందుకుగాను వైశ్యులకు వీరముష్టివారితో తమ గోత్రములు చెప్పించుకొని వారికి పారితోషికములు ఇవ్వవలసినదిగా ఆ కన్యక ఆదేశించుట జరిగినది.

వీరముష్టివారు ఇప్పటికి కూడా అమ్మ ఆదేశానుసారము వైశ్యుల పెళ్లిళ్లకు ఇతరకుల సాంప్రదాయ కార్యక్రమములకు హాజరైవారి గోత్రాలు చెప్పి పారితోషికము తీసుకుందురు. కన్యక అమ్మవారు పెనుగొండ (పశ్చిమ గోదావరి జిల్లాలో మండల కేంద్రము) లో వెలసియున్నారు అన్ని కులములవారు అమ్మవారిని ఎల్లప్పడు భక్తిశ్రద్దలతో కొలిచెదరు. వీరముష్టి వారు జంగంవారివలె దుస్తులు ధరించి ఒక గంట, శంఖము, కాళ్లకు గజ్జెలు కట్టుకొని కన్యక కథను చెప్పెదరు. జంగంవారివలె విభూది నుదుట ధరించి శివుని రూపమైన లింగకాయను, రుద్రాక్షలను మెడలో మాలవలె ధరించెదరు. గంట లయబద్ధముగా వాయిస్తూ కథ చెప్పదురు. కథ చెప్పినపుడు వీరరసము

ప్రదర్శించునపుడు శంఖము పూరించెదరు. తూర్పు గోదావరి జిల్లాలో వీరముష్టి కళాకారులకు సంబంధించి ప్రస్తుతం 100 కుటుంబాలు ఉన్నాయి. విశాఖపట్టణం, విజయనగరం, కృష్ణ, గుంటూరు, పశ్చిమగోదావరి, ఖమ్మం, ప్రకాశం జిల్లాలలో కూడా వీరముష్టివారు వున్నారు.